

Nummer 89 (2005-3)

Officieel orgaan

van de

Filatelistenvereniging
"NOVIOPOST"

te

Nijmegen

verschijnt 4x per jaar

IN DIT NUMMER

Ballonnen

Nieuws over Pakketzegels

inschrijffnummer K v K . 40145615

REDACTIE

Redactieadres:

F. v.d. Puttestraat 27
6535 WD Nijmegen
Tel. 024-3562711

Expedië:

J.H.M. Furer

Redactie:

J. Spijkerman
J. Mulder

Grafische vormgeving:

W. Resink

Programma 2^e helft 2005

vrijdag 2 september

- poststukkenavond, volop poststukken aanwezig.

Woensdag 14 september 2005: 19.30 uur Workshop thematisch verzamelaars

dinsdag 20 september, middagbijeenkomst

maandag 26 september

- regionale ruilavond, thema België en Luxemburg

vrijdag 7 oktober

- thema-avond in het teken van Euregio

dinsdag 18 oktober, middagbijeenkomst

maandag 24 oktober

- regionale ruilavond, thema poststukken

vrijdag 4 november

- kijkavond voor de grote halfjaarlijkse veiling van zaterdag 5 november

zaterdag 5 november

- veiling alleen voor leden, bezichtiging van de kavels van 10.30 tot 12.00 uur
aanvang van de veiling 13.30 uur

dinsdag 15 november, middagbijeenkomst

maandag 21 november

- regionale ruilavond, thema Frankrijk

vrijdag 9 december

- traditionele bingo met, zoals altijd, prachtige prijzen

maandag 19 december (= 3e maandag)

- regionale ruilavond, thema Nederland en O.G.

dinsdag 20 december, middagbijeenkomst

5 maart 2006 Postzegel Totaal

Alle bijeenkomsten vinden plaats in "de Klokketoren", Slotemaker de Bruineweg (hoek Muntweg), Nijmegen (tel. 024-3552649).

Aanvang middagbijeenkomsten **14.30** uur, zaal open **14.00** uur.

Regionale ruilavonden van **19.30** uur tot **22.00** uur.

Aanvang gewone bijeenkomsten **20.00** uur, zaal open **19.00** uur.

Op alle gewone bijeenkomsten is er een veiling met goede kavels. Daarnaast is er een presentie, bis en gewone verloting.

De bijeenkomsten van de jeugd zijn van 19.00 uur tot 20.30 uur op de vrijdagen

9 september, 14 oktober, 11 november en 9 december.

Van de administrateur van de Rondzenddienst

Het is al weer ruim vier jaar geleden dat ik een stukje schreef in onze Noviposta voor de deelnemers van onze Rondzenddienst. Het lijkt mij nuttig dit nog eens te herhalen.

Voor al die deelnemers te bedanken, waarvan ik de uitnamen en betalingen zonder enig probleem kan verwerken en die nog nooit een betalingsherinnering hebben ontvangen. Mijn hartelijke dank voor uw juiste en tijdige betalingen.

Om mijn werk gemakkelijker te maken zou ik willen verzoeken bij de betalingen met het volgende rekening te houden:

1. Gelieve te wachten met betalen tot de volgende zending, want er kan een correctie zijn aangebracht.

2. Bedenk dat door de Postbank voor iedere overschrijvingskaart de club € 0,27 in rekening brengt; dus combineer zoveel mogelijk overschrijvingen tot een betaling van minstens € 10,—; hierbij mag de betalingstermijn van een maand overschreden worden.

3. Gelieve op de overschrijvingskaarten altijd per zending het bijbehorende bedrag te noemen inclusief boeten en correcties; daarentegen zijn boekjesnummers en zendingennummers waaruit niets is uitgenomen voor mij overbodige informatie.

4. Mocht bij b.v. meer dan zes zendingen de ruimte op de overschrijvingskaart te klein zijn, is het misschien een goed idee om mij een specificatie te zenden per post; de postzegel hiervoor kunt u verrekenen met uw betaling.

5. Graag op het einde van het seizoen alle restschulden betalen, ook de kleinere bedragen, zodat u en ik met een schone lei het nieuwe seizoen kunnen beginnen.

6. Betalen per kas blijft altijd mogelijk, ook en vooral voor de kleinere bedragen.

7. Nog gemakkelijker is het de club te machtigen tot automatische incasso; u hoeft niets

te doen dan de inhoudingen te controleren; ik stuur u hiervoor graag een kaart toe; een

op de vier deelnemers is u al voorgegaan.

8. Als u de club gemachtigd heeft hoeft u nooit meer zelf de rondzenddienst te betalen, en dus ook niet voor boeten of correcties, want die zijn mij bekend; wel kan de inhouding enige maanden duren, omdat sommige zendingenlijsten lange tijd onderweg zijn voordat ik deze ontvang.

Uw administrateur Rondzenddienst Gerard Dezaire

Ledennieuws

Opgezegd

831	H.J.A. Hendriks
122	J.W. Verhoeven
197	A.H. Holkers
969	H. van Loon
969G	J.M. van Loon
824	T. van der Kroef
329	J.G. Schopman
723	E.J.C. Wijmann van Roosmalen
590	W.J.A. Kappé
929	J.M.F. Verhoeven
682	M.B.M. Moons
97	J.G.M. Rademaker

Nieuwe leden

1159	N.C.T. van de Loo
972	N.F.A.M. van de Water

Opnieuw aan de slag na de vakantie

De vakantie is voor een groot aantal voorbij. Er zijn nieuwe indrukken opgedaan, misschien wat leuke zaken opgedoken en we barsten van de energie om met onze verzameling aan de slag te gaan.

Een aantal zal denken: ik wil eens wat anders dan een voordruk album. Wie een paar leuke poststukken heeft opgedoken kan die niet zomaar ergens tussen frommelen. Met andere woorden, er zal iets moeten gebeuren.

Gelukkig staat u er niet alleen voor, want op woensdag 14 september is er een bijeenkomst van de thematische verzamelaars. Nu niet direct schrikken, want ook mensen die niet thematisch bezig zijn kunnen hier ideeën opdoen.

Hoe maak ik zelf een aantrekkelijke bladzijde met zegels. Wat kan ik aan extra tekst toevoegen. Zijn er stempels die mijn verzameling een extra cachet geven. Met andere woorden, welke mogelijkheden zijn er om een verzameling aantrekkelijker te maken, zodat u er meer plezier aan beleeft.

Kom gewoon een keer kijken op de bijeenkomst van 14 september om 19.30 uur. Kijken kost niets en bevalt het niet, even goede vrienden. Een waarschuwing is op zijn plaats. Tot nu toe is nog iedereen die eens een keer kwam kijken wat het is, een aantal keren blijven komen.

Rondzenddienst

In de eerste plaats bedanken wij alle vrijwilligers die zich het afgelopen seizoen hebben ingezet voor het welslagen van de rondzenddienst.

Het is weer een jaar geweest van ups en downs. De omzet is lichtelijk gedaald, hoewel sommige onderdelen het juist heel goed hebben gedaan. De tendens is dat de gerichte rondzendingen de overhand beginnen te krijgen boven de wijk rondzendingen, maar dat is wellicht tijdelijk.

De heer J. OpdenCamp heeft aangekondigd zijn functie als hoofd van de wijk rondzending te willen beëindigen. Zijn taak wordt vanaf het nieuwe seizoen overgenomen door de heer C. Knoop die reeds zijn sporen heeft verdiend binnen de rondzenddienst.

Ook de heer Rijsdijk heeft zijn functie bij de gerichte rondzending overgedragen aan de heer H.A. Schreven hoewel hij zich nog wel blijft bemoeien met de algemene leiding van de rondzenddienst.

Ook voor het volgende seizoen blijven wij actief bezig met de rondzenddienst en hopen dat u dat ook waardeert. Daarom tot slot wensen wij u weer een fijn postzegelseizoen toe.

Namens de commissie Rondzendingen

J.M. Rijsdijk

Op 5 november is de grote veiling alleen voor leden. Wie tot nu toe in de rondzending of elders een aantal manco's niet kon vinden zo beslist eens moeten gaan kijken op de grote veiling. Wie weet of er iets tussen het gevarieerde aanbod zit. En wie deze winter eens wat wil gaan uitzoeken, kan terecht bij de afdeling stockboeken en snuffeldozen.

Het is natuurlijk erg handig om van tevoren thuis al op zoek te gaan in de veilingcatalogus. Dat kan door er een aan te vragen bij de veilingmeester. Even een filatelistisch gefrankeerde brief naar de veilingmeester en hij valt in de bus.

Het enige dat u nog nodig heeft is het adres van de veilingmeester. Voor wie dat nog niet weet, dat is:

H. Pierlo, Min. Veldkamp straat 33, 7041 BN 's Heerenberg, tel. 0314-661433

Hoge Bondsonderscheiding voor Jo Toussaint

De Bond vond dat er een onderscheiding moest komen die lag tussen de gouden Bondsspeld en erelid van de Bond. Op de laatste Bondsvergadering was Jo Toussaint een van de twee mensen die deze onderscheiding als eerste kregen.

Waarom deze onderscheiding? Dan ga ik terug naar mijn eerste bestuursvergadering van Noviopost. Behalve ik, was daar ook Jo Toussaint voor de eerste keer. We zaten er nog wat onwennig want we wisten niet goed hoe dat in zo'n groot bestuur ging. Jo was wel voorzitter geweest in Zuid Limburg van een kleine vereniging, maar Noviopost was wel even een maatje groter.

De vereniging was al even op zoek naar een voorzitter en Jo werd dat vrijwel direct in 1991. Vanaf het begin heeft hij laten zien dat hij dat aankon. De belangrijkste taak van een voorzitter is het goed laten functioneren van het bestuur. Maar daarnaast kwam hij met een aantal initiatieven. En hij stimuleerde andere mensen daarin.

Een belangrijk punt was dat hij de ruzie tussen Noviopost en De Globe tot een eind wist te brengen. En dan Postzegel Totaal. Een nieuw fenomeen in postzegelland. Het is zelfs zo'n succes, dat de eerste navolger er al is. Het in het slop geraakte Bekertoernooi werd naar Nijmegen gehaald en werd een onderdeel van Postzegel Totaal. Het werd een daverend succes.

Dit zijn de zaken die voor de gewone leden zichtbaar zijn, maar er gebeurde meer. De Bond besloot op een gegeven moment Nederland in regio's in te delen. Noviopost kwam bij Regio 8. Deze regio groeide uit tot een van de meest succesvolle. Een aantal ideeën uit Regio 8 werd door de Bond overgenomen. Jo zal daar beslist aan bijgedragen hebben. Zijn stem zal hij ongetwijfeld ook in de Voorzitters vergadering van de Bond hebben laten horen, hoewel ik dat alleen maar van horen zeggen heb.

Vanwege al deze bijdragen aan de filatelie heeft Jo Toussaint de onderscheiding gekregen. Naar mijn mening heeft hij hem volledig verdiend.

Er zullen beslist wel eens dingen fout gelopen zijn. Maar fouten worden nu eenmaal gemaakt door mensen die werken. Om gezondheidsredenen stopt Jo nu als voorzitter van Noviopost. We hopen echter dat we je nog vaak op de verenigings-avonden zien. Want zonder filatelie kun je niet.

Jan Mulder

Kijk, daar gaat een ballon!

Op mooie dagen zie je ze 's avonds wel eens in de lucht hangen: heteluchtballonnen. Deze ballonnen worden tegenwoordig voornamelijk gebruikt voor pleziertochtjes over korte afstanden. Er zijn echter ook ballonnen geweest voor professioneel gebruik; deze waren zelfs belangrijk voor het vervoer van post. Na de komst van het vliegtuig, dat grote afstanden in korte tijd kon overbruggen, nam de betekenis van het postvervoer per ballon af. Ook in Nederland hebben ballonnen een rol gespeeld bij het postvervoer. Waar mogelijk zullen we er iets over schrijven.

1. Ontwikkeling van de luchtballon

Hoewel er gezegd wordt dat de Portugees Bartolomeu Laurenço de Gusmão in 1709 al een kleine heteluchtballon ontwikkeld had, zijn het de gebroeders Montgolfier geweest die aan de wieg stonden van de ballonvaart. In 1783 experimenteerden Joseph en Etienne Montgolfier (afbeelding 1) met een onbemande ballon en vervolgens met een bemande. De eerste bemande vlucht bij Parijs duurde 20 minuten en er werd een afstand van 9 kilometer afgelegd. Na dit succes schoten de ballonnen als paddestoelen uit de grond in Engeland, Oostenrijk, België, Duitsland en Italië.

Afb. 1 De gebroeders Montgolfier en hun ballon

Intussen was men ook begonnen ballonnen te construeren die met gas gevuld waren. Maar het was de Fransman Jean-Pierre Blanchard (1753-1809) (afbeelding 2), die met zijn ballon vanaf maart 1784 door Europa trok om demonstraties te geven. Hij was het ook die samen met de Amerikaan dr. John Jeffries op 7 januari 1785 als eerste met een ballon vanuit Engeland het Kanaal overstak, in 2,5 uur.

Maar dit bleven allemaal relatief korte vluchten. De eerste echte langeafstandsvlucht werd gemaakt door de Brit Charles Green (1785-1870). Hij vloog op 7 november 1836 van Londen naar Weilburg in Duitsland, een afstand van 770 km.

Afb. 2 ballon van Blanchard

Dat je vanuit een ballon mooie foto's kunt maken, bewees de Fransman Gaspard-Félix Tournachon, bijgenaamd "Nadar" (1820-1910). In 1858 was hij de eerste. Met deze foto's was men in staat om betere landkaarten te maken.

Legendarisch is het beleg van Parijs in 1870-71 waarbij men met 67 ballonnen mensen en post de stad uit wist te krijgen. Poststukken die met deze vluchten vervoerd zijn, zijn erg gewild bij verzamelaars.

Uiteraard probeerde men afstands- en hoogterecords te breken en probeerden allerlei ballonvaarders als eerste verre plaatsen als de Noordpool te bereiken. Zo bereikte Prof. Auguste Piccard (1884-1962) (afbeelding 3 en 4) op 27 mei 1931 de stratosfeer.

Afb. 3 Auguste Piccard

Afb. 4 Stratosfeer ballon van Auguste Piccard

In 1898 werd de eerste organisatie voor luchtvaartsport opgericht in het ballonnenland bij uitstek: Frankrijk. Een jaar later organiseerde deze club de eerste ballonrace. In Frankrijk begon men in 1906 ook met de bekende jaarlijkse Gordon-Bennett ballonrace. Op afbeelding 5 zien we de start in 1908.

Naast de professionele ballonracers zijn er ook teams die op mooie dagen met een hete lucht ballon vluchten maken en tegen betaling passagiers meenemen. En op een mooie zomeravond als we de brander horen, zeggen we tegen elkaar: "Kijk, daar gaat een ballon".

Afb. 5 Start van de Gordon Bennett race in Parijs in 1908

2. De Zeppelin

Sommigen zullen de Zeppelin als iets speciaals beschouwen, maar in feite is een Zeppelin niets anders dan een ballon met een geraamte.

In Friedrichshafen (Duitsland) ontwikkelde Ferdinand Graf von Zeppelin (1838-1917) (afbeelding 6) de naar hem genoemde ballonnen. In 1874 had hij al ideeën voor een bestuurbaar luchtschip. Pas in 1898 kon hij voldoende kapitaal bijeenbrengen en werd een begin gemaakt met de bouw. Op 2 juli 1900 ging de eerste Zeppelin met de naam LZ-1 de lucht in. Dit luchtschip bleef slechts 18 minuten in de lucht, maar het begin was er. Helaas was er geen geld voor de bouw van een nieuwe Zeppelin, maar vanaf 1905 ging het beter en kwamen er nieuwe Zeppelins.

Tijdens de 1^e Wereldoorlog werd er wel gevlogen, maar alleen militaire missies. Na de oorlog werden de overgebleven Zeppelins door de overwinnaars gevorderd als herstelbetaling.

Vanaf 1928 kwamen de Zeppelins weer in bedrijf met spectaculaire vluchten naar bijvoorbeeld de Noordpool, Noord- en Zuid-Amerika en een vlucht om de wereld.

Door de ontwikkeling van het vliegtuig werd de rol van de Zeppelin steeds kleiner. Na de 2^e Wereldoorlog was er geen plaats meer voor Zeppelins, althans tot voor kort. In Friedrichshafen is opnieuw een Zeppelin gebouwd en in Berlijn is een Zeppelin ontwikkeld voor zwaar transport over lange afstanden.

Afb.6 Graf von Zeppelin met de LZ 4

3. Post per ballon

3.1 Beleg van Parijs

Het vervoer van post met een ballon heeft het bezwaar dat je wel weet waar de ballon start, maar niet waar hij terechtkomt. Ballonnen, uitgezonderd de Zeppelins, hebben geen aandrijving en besturing.

Bij de belegering van Parijs in 1870/71 door het Duitse leger was er geen normaal postverkeer mogelijk tussen Parijs en de rest van Frankrijk. De treinstations stonden leeg en men besloot om daar ballons te gaan maken. Het Gare d'Orléans en Gare du Nord werden ingericht als werkplaatsen. Het omhulsel van de ballon was van katoen dat met lijm gasdicht werd gemaakt. De ballonnen werden gevuld met een mengsel van steenkoolgas en helium.

Naast bemande waren er ook onbemande ballonnen. Met beide werd post vervoerd. Nadat de ballon ergens geland was, werd de post via een postkantoor in de buurt verstuurd.

Naast brieven waren er voor de correspondentie twee soorten formulieren beschikbaar: vouwbrieven en briefkaarten. Ze zijn gedrukt op allerlei soorten gekleurd papier.

- Vouwbrief (afbeelding 7) voor verzending per bemande luchtballon (ballon monté), voor binnenlands gebruik te frankeren met 20 centimes. Afmeting in ongevouwen toestand ongeveer 13 x 21 cm; de naar binnen gevouwen zijken zijn bedrukt met patriottische teksten in het Frans en het Duits.

PAR BALLON
MONTÉ

Décret du 26 septembre 1870

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

FRANCE-ALGÉRIE
20 CENTIMES
ÉTRANGER
Taxe ordinaire

M

.....

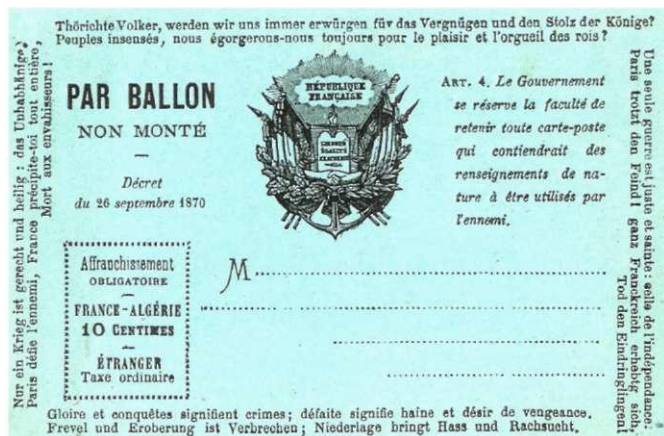
.....

.....

ART. 2 Le poids des lettres expédiées par les aérostats ne devra pas dépasser 4 grammes.

Afb. 7 Vouwbrief "Par ballon monté"

Briefkaart (afbeelding 8) voor verzending per onbemande luchtballon (ballon non monté), voor binnenlands gebruik te frankeren met 20 centimes. Dezelfde patriottische teksten als op de vouwbrief zijn hier op de voorzijde gedrukt.

Afb.8 Briefkaart "Par ballon non monté"

Twee van de ballonnen uit Parijs zijn in Nederland geland. Over de landing op 22 november van de eerste, "*L'Archimède*", in Castelre vlak bij de Belgische grens, schrijft de piloot Buffet later aan een vriend:

"De landing vond plaats onder de beste omstandigheden, op de grens tussen Nederland en België, aan de Nederlandse kant, op de oevers van het riviertje de Mark, tussen de dorpjes Castelre (Nederland) en Hoogstraten (België) op - hemelsbreed - 330 km van Parijs. Het was kwart voor zeven 's morgens, Onze reis had, met een snelheid van 55 km per uur, zes uur geduurd."

"Van alle kanten snelde de boerenbevolking toe. 'Waar zijn we?' riep ik, maar het was onmogelijk een woord te verstaan. Door de vreugdekreten van de boeren bij het zien van de Franse vlag die ik liet wapperen, werden we al snel gerustgesteld. Ten slotte zei een van hen, gekleed in blauwe kiel en pet met bies, 'Castelre, Holland!'. We slaakten een zucht van verlichting."

Van deze vlucht is één poststuk bekend en bewaard gebleven dat aanwijsbaar met "*L'Archimède*" is vervoerd. Na de landing van de ballon werd de post via Turnhout naar Brussel vervoerd. Daarvandaan gingen de poststukken naar de geadresseerden. De tweede ballon die in Nederland geland is, kwam bij het dorpie Merselo in de buurt van Venlo terecht. Deze ballon, de "*Poste de Paris*", was op 18 januari vanuit Parijs vertrokken. Het had maar weinig gescheeld of deze ballon was op vijandelijk Duits gebied geland.

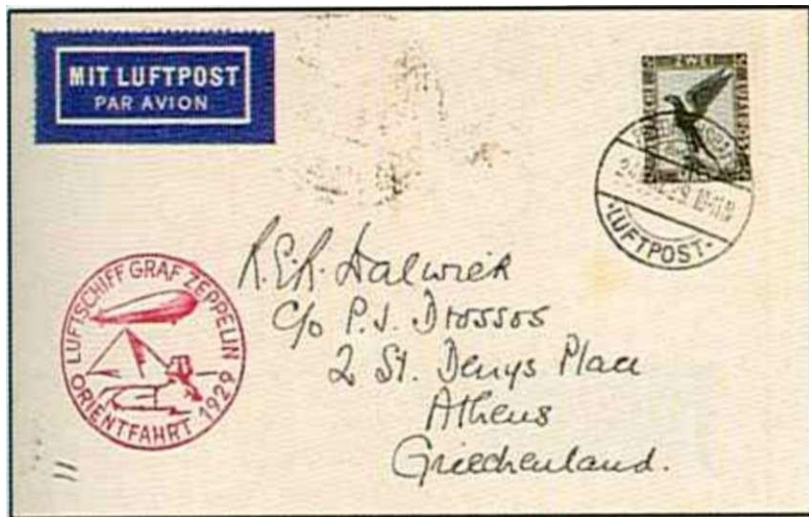
3.2 Zeppelinpost

De Zeppelins zijn als ballon zeer geschikt voor het vervoer van post, omdat ze bestuurbaar zijn. Tevens kunnen ze grote afstanden afleggen. Van luchtpost per vliegtuig was in het begin nog geen concurrentie omdat vliegtuigen nog geen grote afstanden konden overbruggen. Maar naarmate de ontwikkeling vorderde, viel dat bezwaar weg en nam het belang van de Zeppelin af, mede doordat de vliegtuigen een stuk sneller waren.

De eerste Zeppelin-poststukken waren niet meer dan een *Finder-Meldekaart* die vanaf 1907 vanuit de Zeppelin afgeworpen werd. Vanaf 1911 was er een postkantoor aan boord van de luchtschepen en had men een eigen boordstempel. Tijdens de 1^e Wereldoorlog waren er alleen militaire vluchten en was er geen normale post. Na het einde van de oorlog wilde men weer starten, maar het verdrag van Versailles bepaalde dat er geen Duitse Zeppelins meer mochten vliegen. De aanwezige Zeppelins werden als herstelbetaling gevorderd.

De LZ 126, die in 1924 met post naar Lakehurst vloog, werd door de Amerikanen in beslag genomen

Vanaf 1928 was er weer postvervoer, onder andere met de legendarische LZ 127 "*Graf Zeppelin*". Deze Zeppelin had een reissnelheid van 100 km/uur. Naast de normale vluchten, waren er ook de speciale vluchten zoals naar de Noordpool en de Oriënt (afbeelding 9).

Afb. 9 Zeppelin brief van de Orientfabrt in 1929

Dat het niet altijd goed ging, weten we van de Zeppelin LZ 129 "Hindenburg" die op 6 mei 1927 in Lakehurst in brand vloog.

Zeppelins vervoerden trouwens niet alleen Duitse post, maar ook post van de zogenoemde *Vertragsstaaten*. Dat was post van landen die een verdrag hadden afgesloten met de rederij of met de Duitse Reichspost. Een van die landen was Nederland en op afbeelding 10 zien we een poststuk met speciale stempels voor een vlucht naar Nederland.

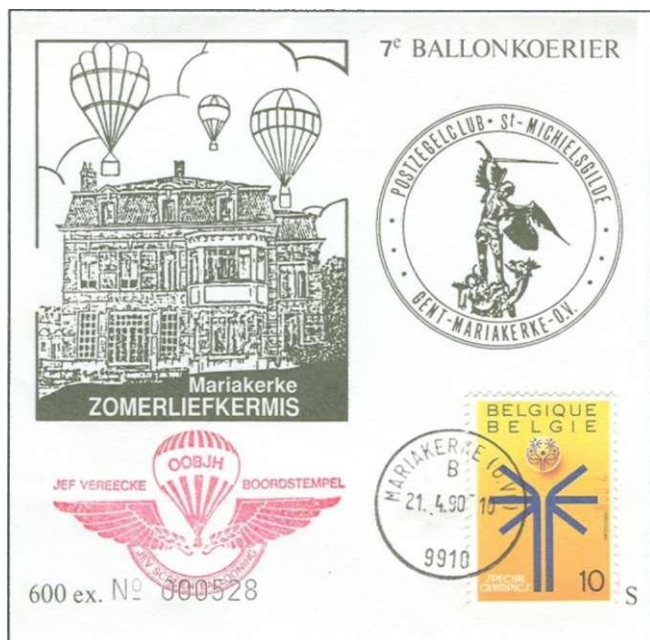
Afb. 10 Brief van de speciale Hollandfahrt in 1930

3.3 Andere ballonpost

Bij evenementen met ballonnen wordt door de piloten in een aantal gevallen post meegenomen. Na de landing wordt de post op een postkantoor voor verdere verzending afgeleverd.

In een aantal gevallen zetten de piloten van de ballonnen op de post hun eigen boordstempel. Zo kunnen er 3 type stempels op de post komen: Boordstempel, gelegenheidstempel en poststempel. Een voorbeeld van een boordstempel zien we in afbeelding 11.

Op 29-8-1953 was er ter gelegenheid van de tentoonstelling SLEM (Schoenen, Leder En Mode) in Waalwijk een ballonvlucht. Commandant was C. de Vos Klootwijk. De ballon landde blijkbaar in de buurt van Benschop waar de afgegeven post op 1-9-1953 werd afgestempeld (afbeelding 12).

Afb. 11 Boordstempel, gelegenheidsstempel en poststempel

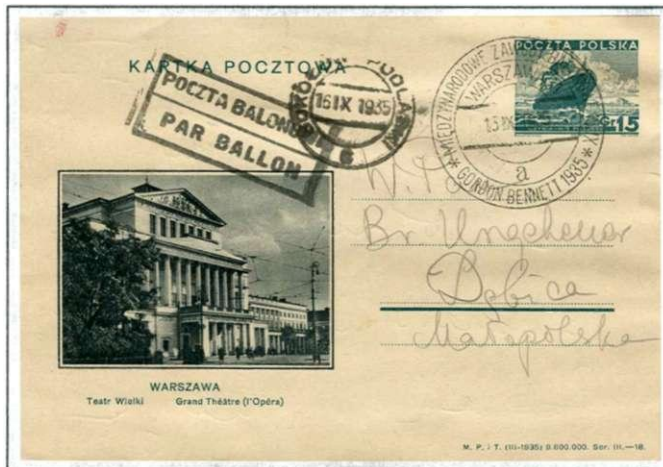

Afb. 12 Ballonvlucht ter gelegenheid van de tentoonstelling SLEM

3.4 Ballonraces

Regelmatig worden er ballonraces gehouden. De bekendste race is de Gordon-Bennett. De Amerikaan James Gordon-Bennett jr. was eigenaar van The New York Herald, de latere Herald Tribune. In 1906 schonk hij een trofee aan de **Fédération Aéronautique Internationale (F.A.I.)**, een organisatie gevestigd in Parijs. De eerste start was in Parijs en daarna meestal in het land van de winnaar van de vorige race.

De ballonvaarders uit Polen waren erg succesvol, maar de enige die de race 3 maal achter elkaar op zijn naam schreef was de Belg Demuyter. Met zijn ballon "*Belgica*" won hij in 1922, 1923, 1924, 1936 en 1937. Na de 2e Wereldoorlog startte men opnieuw met de race in 1983 waar de Nederlanders Nini Boesman en Gerrit Visscher aan deelnamen. Van 1995 t/m 2001 deden Rien Jurg en Ron van Houten mee zonder de race te winnen.

Afb. 13 Kaart met stempels van de Gordon-Bennett race in 1935

Bij alle races werden speciale stempels voor de poststukken gebruikt. Op afbeelding 13 zien we het Poolse stempel uit 1935. Dat land gaf in 1936 ook zegels met opdrukken uit voor de race.

4. Poststempels

Bij postzegeltentoonstellingen worden vaak gelegenheidsstempels gebruikt. Als een van de onderwerpen luchtvaart is, gebruikt men graag een afbeelding van een ballon. Tijdens de tentoonstelling Amphilex 67 was 14 mei de dag van de Aerofilatelie. In de tekst van het stempel (afbeelding 14) staat "Dag van de internationale rally voor aerofilatelisten", waarbij het woord rally niet staat voor een ballonrace maar een autotocht.

Afb. 14 Kaart Amphilex 1967 met stempel "dag Aerofilatelisten"

Tijdens de Amphilex 77 was er op 30 mei, de dag van van de luchtpost, blijkbaar wel een ballonvlucht (afbeelding 15).

Niet alleen bij postzegeltonstellingen, maar ook bij andere gelegenheden worden stempels gebruikt. In afbeelding 15 laten we er aan aantal zien. Voor wie op zoek gaat naar stempels, kan op Internetveilingen als Ebay vrij eenvoudig wat vinden.

Afb. 15 Een aantal stempels met motief ballonnen

5. Andere toepassingen van ballonen

5.1 Militaire toepassingen

In het hoofdstuk over de Zeppelin schreven we al dat ze door militairen werden gebruikt. Een ballon is een schitterend hoog observatiepunt en als hij bestuurbaar is, heeft dat nog meer voordelen.

Maar al eerder werden ballonnen gebruikt voor observatie, namelijk tijdens de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865). Thaddeus Lowe, was de eerste commandant van het Balonnencorps, en is afgebeeld op een Amerikaans luchtpostblad uit 1995 (afbeelding 16). Ook is zijn luchtballon "*Intrepid*" afgebeeld, die eerder al te zien was op een postzegel uit 1983.

Afb. 16 Luchtpostblad met "intrepid"

Tijdens de 2e Wereldoorlog gebruikten de Engelsen ballonnen als "sperballonnen". De ballonnen werden opgelaten rondom belangrijke militaire doelen om de vijand een aanval met vliegtuigen te bemoeilijken. Voor zover we weten, is er geen postzegel met een afbeelding van een "sperballon".

5.2 Ballonnen voor wetenschappelijk onderzoek

De meeste weerstations zoals het KNMI in De Bilt gebruiken weerballonnen (afbeelding 17). Twee keer per dag rond 12 en 24 uur worden ze vanaf het waarnemsterrein van het KNMI opgelaten. Deze met helium gevulde ballonnen meten gegevens van de bovenlucht. De gegevens worden radiografisch naar De Bilt gestuurd. De ballon bereikt doorgaans een hoogte tussen 20 en 30 kilometer. De vlucht duurt één tot twee uur.

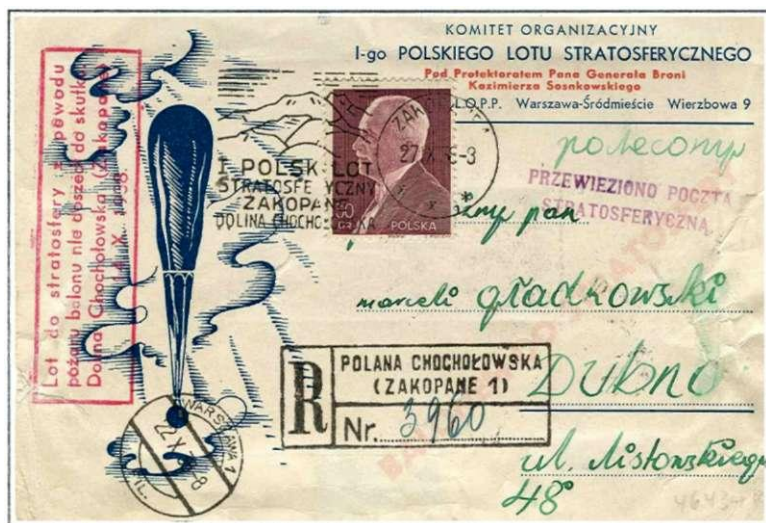

Afb. 17 Weerballon

In 1937 wilde men in Polen het hoogterecord voor een ballon breken. Dat stond met 22 km op naam van de Amerikaan Stevens. Het voorstel kwam uit de hoek van de militairen. Er werd hen gezegd dat het plan meer kans van slagen had, als er ook een wetenschappelijk doel aan verbonden was.

Prof. Mieczyslaw Wolfke van de Technische Universiteit van Warschau stelde voor om onderzoek te doen naar kosmische straling. De vlucht werd gepland voor september 1938 vanuit Zakopane in de Tatra. Vanwege meteorologische omstandigheden werd de vlucht een aantal keren uitgesteld tot 14 oktober. De met waterstof gevulde ballon "Ster van Polen" steeg op met de piloot Zbigniew Burzynski en de wetenschapper Dr. Konstanty Jodko-Narkiewicz. Helaas vloog de ballon al binnen een paar minuten in brand. Gelukkig kwamen de ballonvaarders ongedeerd en alle apparatuur onbeschadigd terug op de grond.

De Poolse PTT gaf op 15 september ter gelegenheid van de vlucht een blok uit met een toeslag. Het organisatiecomité had speciale kaarten (afbeelding 18) gedrukt en maakte gebruik van een gelegenheidsstempel plus aantekenstempel.

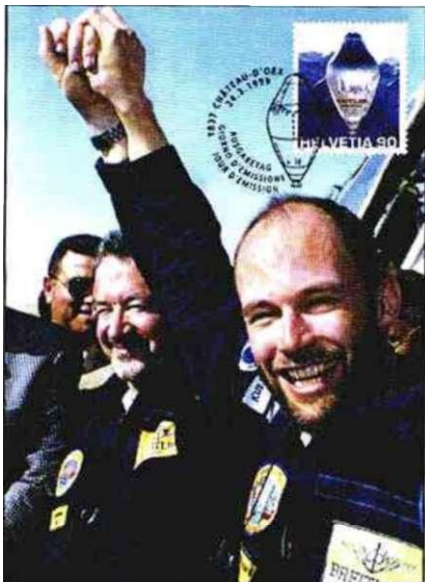

Afb. 18 Speciale kaart voor Poolse stratosfeervlucht. Op de achterzijde zit het speciale blok

5.3 Non-stop vlucht om de wereld

Een non-stop vlucht om de wereld met een ballon is een moeilijke onderneming. De ballon moet namelijk in de *jetstream* van de bovenste atmosfeer terechtkomen om vervolgens te worden meegevoerd.

De Zwitser Bertrand Piccard had al twee pogingen ondernomen. Bertrand is de kleinzoon van Prof. Auguste Piccard die als eerste met een ballon de stratosfeer bereikte. Zijn vader Jacques Piccard zocht het meer in de diepte en daalde met de

Afb. 19 Speciale kaart voor Non-stop vlucht om de wereld

Bathyscaphe tot een diepte van 10.916 meter. Samen met de Brit Brian Jones startte Bertrand Piccard op 1 maart 1999 vanuit Château d'Oex. De vlucht van 46.000 km. werd in 19 dagen 21 uur en 47 minuten afgelegd.

De Zwitserse PTT gaf uiteraard een zegel en kaarten uit voor dit gebeuren. De kaarten werden voorzien van een speciaal stempel (afbeelding 19).

J. Mulder, J. Furer en J. Spijkerman

Literatuur

- Eerste luchtpost komt uit Parijs, Hans van Hoesel, AeroJournaal 5, december 2002, pag. 4-7
- Tentoonstellingscatalogus Amphilex 67, pag. 27 en 49
- Die große Zeit der Zeppeline, Walter Köcher, Deutsche Briefmarken Zeitung 15-2000, pag. 10-17
- De ballonpost te Parijs in 1870, Dr. R. Degraeve, A.I.J.P., De Postzegel (vier afleveringen, 405 pag. 367-369, 406 pag. 413-418, 407 pag. 469-471, 408 pag. 525-527)
- Lichter dan lucht vluchten; de beginjaren van de ballonpost, Julian van Beveren, Filatelie 12-2002, 968-970
- Veilingcatalogus 101° Schulz veiling Nürnberg, 2004

Internet pagina's

- <http://www.knmi.nl/voort/nader/weerballonofradiosonde.htm>
- <http://auger.if.edu.pl/Historia-k/TatryA.htm>
- http://de.wikipedia.org/wiki/Bertrand_Piccard
- <http://www.values.ch/champs/flight.htm>
- <http://www.gasballon.be/nl/index.php>
- <http://www.wydera.de/balloon/Frames6.htm>

Toch weer nieuwe pakketzegels

Met de introductie van de baliefrankeerzegel leek het erop dat de pakketzegel zijn langste tijd had gehad. Zoals we in Novioposta nummer 83 al schreven: "Op het nieuwe papier worden namelijk niet alleen 'postzegels' geprint, maar ook pakketzegels en de daarbij behorende servicezegels. Daarmee komt op termijn een einde aan de los verkochte pakketzegels en servicezegels, die ongetwijfeld veel duurder in aanmaak waren dan de nieuwe stickers" (1).

Op het gewone postkantoor zult u tegenwoordig tevergeefs naar pakketzegels vragen, maar op postkantoren voor zakelijke gebruikers, de zogenoemde *Business Points*, zijn ze nog steeds te koop. Sterker nog, er is afgelopen zomer een lang verwacht nieuw exemplaar beschikbaar gekomen. En via Internet zijn er drie pakketzegels van een heel nieuw type te verkrijgen, zoals verderop in dit artikel te lezen valt.

Emissie-2002

De eerste exemplaren van de laatste emissie "echte" pakketzegels verschenen in juli 2002 aan de loketten. Dit zijn de zegels van het kleine formaat (ca. 6 x 8,5 cm), waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen AVG-zegels en AVP-zegels. Vanaf het begin was bekend dat deze emissie zou bestaan uit AVP-zegels voor de klassen t/m 5 kilo en t/m 10 kilo, en van AVG-zegels voor de klassen t/m 5 kilo, t/m 10 kilo, t/m 20 kilo en t/m 30 kilo. Alle zegels zouden zowel los als in boekjes van vijf of tien stuks uitgebracht worden. Losse zegels en boekjeszegels zijn van elkaar te onderscheiden door hun serienummer (2).

		Klasse	Kleur	Serie
AVG	Loketzegels	5	roze op lichtbruin	KA
		10	lichtblauw op lichtbruin	KB
		20	oranje op lichtbruin	KC
		30	geeloranje op lichtbruin	KP
	Boekjeszegels	5	roze op lichtbruin	KE
		10	lichtblauw op lichtbruin	KF
		20	oranje op lichtbruin	KG
		30	geeloranje op lichtbruin	K?
AVP	Loketzegels	5	donkerblauw op rood	KM
		10	rood op donkerblauw	KN
	Boekjeszegels	5	donkerblauw op rood	KJ
		10	rood op donkerblauw	K?

Tabel De pakketzegels van de emissie-2002

Tot begin 2005 waren bijna alle aangekondigde zegels van deze emissie verschenen, behalve de AVP-boekjeszegel t/m 10 kilo en beide AVG-zegels t/m 30 kilo. Verzamelaars keken vooral uit naar de zegels van de hoogste gewichtsklasse, want daarbij ging het om een nieuw zegelbeeld. Er werd aangenomen dat deze zegels al wel gedrukt waren, maar dat ze pas in omloop zouden komen wanneer de zegels van de vorige emissie op zouden raken.

Eind mei 2005 was het eindelijk zover: op verschillende *Business Points* troffen verzamelaars de loketzegel t/m 30 kilo aan. De zegel zag eruit zoals verwacht, maar uit de copyright-tekst op de achterzijde blijkt dat hij pas in 2005 gedrukt is.

Afb. 1a De loketzegel voor de klasse t/m 30 kilo

Afb. 1b Achterzijde van de zegel

Bij de pakketzegels van de emissie-2002 zijn in de loop van de tijd verschillende veranderingen aangebracht. In de gekleurde cirkels ("DATUMSTEMPEL" en "FRANKERING BETAALD NEDERLAND") zijn op een gegeven moment bij vrijwel alle zegels aanvullende gebruiksvorschriften gedrukt, te weten "dit deel bewaren" en "Dit deel opplakken". Ook de gebruiksaanwijzing op de achterzijde van het beschermfolie heeft aanvullingen gekregen. De tekst "Bezorging: bij geen gehoor op het afleveradres wordt de zending bij de naaste bureu aangeboden (...)" ontbrak op de eerste oplagen.

Dat betekent dat er van de meeste oudere zegels varianten bestaan, maar van de AVG-zegel t/m 30 kilo niet: die is bij de eerste oplage al voorzien van die aanvullingen.

Opgedrukte pakketzegels

Een heel nieuwe vorm van pakketzegels bestaat sinds juni 2005. Op Internet verkoopt TPG Post voorgefrankeerde pakketdozen; liefhebbers kunnen ze bestellen in de Ebay-winkel van TPG Post op www.ebay.nl. Er zijn dozen in drie verschillende formaten, waarvan de twee kleinste voorzien zijn van een opgedrukte pakketzegel t/m 5 kilo en de grootste van een opgedrukte pakketzegel t/m 10 kilo. Helaas zijn deze dozen alleen op Internet te koop en moet men van één soort minstens tien stuks tegelijk kopen. Maar in een verzameling pakketzegels mogen de opgedrukte pakketzegels eigenlijk niet ontbreken; misschien zijn er binnenkort gebruikte exemplaren te vinden. Een goede raad: als u een complete pakketdoos tegenkomt, laat die dan heel, want uitgesneden pakketzegels zijn minder waardevol.

Aan

Naam: _____

Straat: _____

_____ Plaats: _____

TPG POST pakketzegel

alleen voor verzending binnen Nederland

5 t/m 5 kilo (AVP)

FRANKERING BEHALD NEDERLAND

Algemene Voorwaarden voor opgedragen Postvervoer

Hier de barcode plakken

Afb. 2 De pakketzegel voor de klasse t/m 5 kilo op de kleinste pakketdoos

Afb. 3 De pakketzegel voor de klasse t/m 5 kilo op de middelste pakketdoos

Aan

Naam: _____

Straat: _____

_____ Plaats: _____

TPG POST pakketzegel

alleen voor verzending binnen Nederland

5 t/m 5 kilo (AVP)

FRANKERING BEHALD NEDERLAND

Algemene Voorwaarden voor opgedragen Postvervoer

Hier de barcode plakken

Aan

Naam: _____

Straat: _____

_____ Plaats: _____

TPGPOST pakketzegel

alleen voor verzending binnen Nederland

10 t/m 10 kilo (AVP)

Algemene Voorwaarden voor opgedragen Postvervoer

Hier de barcode plakken

Afb. 4 De pakketzegel voor de klasse t/m 10 kilo op de grootste pakketdoos

PRE PAID PAKKET

TPGPOST

3S PREP 00000400

TPGPOST

Gegevens geadresseerde

Datum verzending - -

3S PREP 00000400

Afb. 5 De barcodesticker voor voorgefrankeerde pakketdozen

De pakketzegels van de pakketdozen zijn in vormgeving vergelijkbaar met de pakketzegels van de emissie-2002, maar de barcode ontbreekt. Die moet aangebracht worden door het opplakken van een bijgeleverde sticker.

De zegels zijn net als de rest van de dozen gedrukt in twee kleuren, rood en donkerblauw. Rond het adresgedeelte, de eigenlijke pakketzegel en de ruimte voor de barcode is een kader gedrukt. Het formaat van dat kader is bij de kleinste pakketdoos 10 x 13 cm, bij de middelste 15 x 17 cm en bij de grootste 18,5 x 21,5 cm. De beide zegels t/m 5 kilo zijn dus verschillend van formaat.

J. Spijkerman

Noten

- (1) "Puzzelen met baliefrankeerzegels", Novioposta nr. 83 (2004-1), pp 18-21
- (2) "De nieuwe pakketzegels", Novioposta nr. 79 (2003-1), pp 17-23, De tabel in dat artikel bleek later verschillende onvolkomenheden te bevatten.

FILATELISTEN VER. "NOVIOPOST"

Bestuur

Voorzitter:
vacant

Secretaris:

W.J.M. Goossens, Vendelierstraat 15
6562 NA Groesbeek, tel. 024-3974654
w.j.m.goossens@chello.nl

Penningmeester:

A. Thijssen, Bongerd 68,
6581 TH Malden, tel. 024-3581054
Postbankrekening 575462 t.n.v.
Fil. Ver. "NOVIOPOST" Nijmegen

Commissie Veilingen:

H. Pierlo, Minister Veldkampstraat 33
7041 BN 's Heerenberg, tel. 0314-661433

Ledenwerving:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraaten-v. Rijswijk,
Zebrastr. 18, 6531 TX Nijmegen,
tel. 024-3550895

Afdeling Jeugd:

H.M. van Rooijen, Heydenrijkstr. 74
6521 LD Nijmegen, tel. 024-3234447

Commissie Activiteiten:

A.G. van den Berg, Diepvoorde 27-18,
6605 GP Wychen, tel. 024-6411149

Organisatie 25 jarig bestaan:

H.J.M. ten Dam, Kluijskamp 11-33
6545 JE Nijmegen, tel. 024-3791186

Pr-afdeling

P. Grutters, Niek Engelschmanlaan 90
6532 CS Nijmegen, tel. 024-3556644

Bibliotheek

W.J.M. Goossens, Vendelierstraat 15
6562 NA Groesbeek, tel. 024-3974654

Rondzending Tijdschriften

J. Diesveld, Wendelenkamp 42,
7091 TX Dinxperlo, tel. 0315-652179

Uitleenadres catalogi

Mevr. Th.G. v. Hoogstraaten-v. Rijswijk,
Zebrastr. 18, 6531 TX Nijmegen,
tel. 024-3550895

Nederlandse FDC-dienst

H.J.W.H. de Vos, De Lingert 62-06
6605 DW Wijchen, 024-6417236
Postbankrekening 4346530 t.n.v. Ned.
FDC-dienst "NOVIOPOST" Nijmegen

Rondzenddienst

Algemene leiding:

J.M. Rijsdijk, Postweg 37
6523 KR Nijmegen, tel. 024-3221596

Administratie:

G.L.P. Dezaire, Lankforst 52-14,
6538 KH Nijmegen, tel. 024-3446150.
Postbankrekening 2744133
t.n.v. Hoofd Rondzendingen "Noviopost"

Aanleveren/afwikkelen Boekjes

M.C. Meeuwse, Diamantstraat 46
6534 WZ Nijmegen, tel. 024-3561965

Distributie wijk rondzendingen:

C. Knoop, De Savornin Lohmanstraat 20
6535 SX Nijmegen, Tel. 024-3555606
J.L. Spaargaren, Hertstraat 5
6531 KL Nijmegen, tel. 024-3559693

Gerichte Rondzendingen Ned. en Overze:

C. Knoop, De Savornin Lohmanstraat 20
6535 SX Nijmegen, Tel. 024-3555606
c.knoop3@chello.nl

Distributie Gerichte Rondzendingen:

H.A. Schreve, Broerdijk 142
6523 HE Nijmegen, tel. 024-3234430

Ledenadministratie

J.H.A. Ebben, Jekerstraat 15
6542 RZ Nijmegen, tel. 024-3771648
E-mail: leden noviopost@cs.com

Redactie Novioposta

Inleveren copy en overige zaken:

J. Mulder, Hazeleger 218,
5431 HT Cuijk, tel. 0485-314047

Nieuwtjesdienst Buitenland

G.A.J. Kolman, Akkerslagen 45
5364 RG Escharen, 0486-473868
Postbankrekening 5552048 t.n.v. Hoofd
Nieuwtjesdienst "NOVIOPOST" Nijm.